כדי לקיטה, וא"כ משכחת לה לעולם שכחת ג' קודם שחייל דין שכחה על הראשונה, ובאמת אם כבר לקט אחר שישכח שכבר חל שכחה על השכוח אינו מצטרף שוב עם עומרים אחרים ששכח אח"כ לשיעור ג', עכ"ל, **ולפי"ז** דין משנתינו דשכח ג' עומרים משכחת לה רק כשהיו העומרין בשורה אחת ושכחן בזה אחר זה, ולכן לא חל השכחה של אחד מהם עד ששכח את כולם וכדכתב החזו"א.

ג) יעוין בדרך אמונה פ"ה הל' י"ד אות צ"ו שכתב דכל הפטור דג' עומרים הוי דווקא אם שלשתן סמוכים זה לזה, דאם הם רחוקין זה מזה פשיטא דהוי שכחה, ואפילו שכח אלף עומרין הרחוקים זה מזה הוי שכחה עכת"ד, ונראה דכן מוכח גם מהמקדש דוד דלא תירץ על קושייתו כיצד משכחת שכח ג' עומרים בבת אחת כששכחהו הפועלים בג' מקומות בבת אחת, ומשמע דסבר דבכהאי גוונא הוי שכחה.

פרק ו' משנה ו'

א. העומר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה וכו'

גדר הפטור ד'עומר שיש בו סאתים'

א] הר"ש הביא את דברי הירושלמי דאיכא ב' מקורות ליסוד דין משנתינו דעומר שיש בו סאתים אינו שכחה, דשיטת ר"א דילפינן לדין משנתינו מדכתיב 'ושכחת עומר בשדה', 'עומר שאתה יכול לפשוט ידך וליטלו יצא זה שאין את יכול לפשוט את ידך וליטלו', וכעין זה דרשו בספרי מדכתיב 'לא תשוב לקחתו', **והביא** הירושלמי שיטה אחרת בזה, דילפינן לה מדכתיב 'ושכחת עומר, ודרשינן 'עומר ולא גדיש', דאם יש בו סאתים חשיב גדיש ואינו שכחה, והכי מבואר נמי בגמ' בב"ב עב: דאיתא שם בזה"ל, 'ואמר רב הונא, עומר שיש בו סאתים וכו', תורת גדיש עליו, דתנן עומר שיש בו סאתים שכחו אין שכחה', ומבואר דעומר שיש בו סאתים אינו שכחה דחשיב 'גדיש'.

וכתבו המשנה ראשונה והמלאכת שלמה דמהמשך משנתינו נראה מבואר כהדרך השנית שבירושלמי דהוי משום דחשיב 'גדיש', דאיתא במשנתינו 'לא אם אמרת בעומר אחד [שיש בו סאתים] שהוא כגדיש', ומשמע כהדרשא הנ"ל ד'ושכחת עומר', ולא גדיש'.

ב] ואיתא בירושלמי דאיכא ב' נפ"מ בין שני הילפותות הנ"ל, **א]** בשכח עומר קטן בצד עומר שיש בו סאתים, דלמ"ד דילפינן 'עומר ולא גדיש' היינו דחשבינן ליה כ'גדיש', א"כ הרי זה כשכח עומר בצד הגדיש דלשיטת ב"ש [לעיל מ"ב] אינו שכחה, אבל למ"ד דהדרשא היא 'עומר שאתה יכול לפשוט ידך וכו', הוי שכחה, דלא חשיב עומר בצד הגדיש, **ב]** בשכח שני עומרים קטנים ועומר אחד שיש בו סאתיים, דלמ"ד 'עומר ולא גדיש' אין מצטרף העומר הגדול לג' עומרים שלא יהיו שכחה לב"ה דג' עומרים לא הוי שכחה, והיינו משום דחשיב 'גדיש' ואינו מצטרף לעומרים, אבל למ"ד דילפינן מ'עומר שאתה יכול לפשוט ידך' הרי דלא חשיב 'גדיש' ומצטרף לג' עומרים ואינם שכחה.

אכן מצינו שנחלקו בזה הבבלי והירושלמי, דהנה בבבלי בב"ב שם מבואר דאע"פ דעומר שיש בו סאתים חשיב 'גדיש' לענין זה שהוא בעצמו אינו שכחה מ"מ חשיב גם 'עומר', וז"ל הגמ', 'ואמר רב הונא, עומר שיש בו סאתים תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו, תורת עומר עליו, דשני עומרים שכחה, שנים והוא, אינן שכחה, תורת גדיש עליו, דתנן עומר שיש בו סאתים שכחו אין שכחה', **ומבואר** דבאופן ששכח ב' עומרים וגם שכח את העומר שיש בו סאתיים, בזה אמרינן דחשיב ששכח ג' עומרים דאינם שכחה לב"ה, והיינו דאע"פ שהעומר שיש בו סאתיים בעצמו חשבינן ליה כ'גדיש' שאינו שכחה וא"כ היה מסתבר דבגוונא ששכחו עם עוד ב' עומרים [קטנים] לא יחשב ששכח ג' עומרים שאינם שכחה, דהלא עומר אחד מתוך הג' הוי בכלל 'גדיש' ולא יצטרף לב' העומרים האחרים, וא"כ הרי לפנינו ששכח רק ב' עומרים ומבעי שיהיה שכחה, בזה חדית לן רב הונא בגמ' בב"ב שם דהעומר שיש בו סאתיים חשיב 'עומר' לענין זה ומצטרף לב' העומרים ואינו שכחה.

אכן בירושלמי על משנתינו מבואר דפליג בזה וס"ל דאם עומר שיש בו סאתיים חשיב 'גדיש' לענין זה שאם שכחו אינו שכחה א"כ חשיב גדיש לגמרי, ולכן אם שכחו יחד עם עוד ב' עומרים קטנים אינו מצטרף להם לאחשובי ששכח ג' עומרים אלא חשיב ששכח רק ב' עומרים והוי שכחה, **והנה עיקר שיטת הבבלי הנ"ל** דעומר שיש בו סאתים חשיב 'עומר' וחשיב 'גדיש' צ"ב, דבאמת כיצד ניתן לומר דעומר זה חשיב גדיש בעצמותו ולכן אינו שכחה, ומ"מ לענין צירוף לג' עומרים מצטרף למיחשבי שכח ג' עומרים שאינם שכחה, ומסתבר דלכן פליג בירושלמי על זה, ויל"ע.

דברי המקדש דוד בגדר הפטור ד'ושכחת עומר ולא גדיש'

ג] כתב המשנה ראשונה דיסוד הפטור ד'עומר ולא גדיש' הוי משום דהוא עתיד לזוכרו והוי כדבר המסוים, **והקשה עליו המקדש דוד** מדברי הרמב"ם [פ"ה הי"ח] שפסק לדין משנתינו דעומר שיש בו סאתים אינו שכחה, והוסיף הרמב"ם עוד שאפילו אם כל עומרי השדה הם סאתים ג"כ אינו שכחה, והקשה המקד"ד דלסברת המשנ"ר דטעם הפטור משום שהוא עתיד לזוכרו הרי דבגוונא דכל עומרי השדה ג"כ גדולים כמוהו א"כ אין סיבה שיזכרנו יותר ומדוע לא הוי שכחה, והוי כדין ששנינו ברמב"ם שם הל' כ"ד בדין זית הנטופה שאם כל השדה הוי זית הנטופה הוי שכחה, דאין סיבה שיזכור זית מסוים יותר מכולם.

וכתב המקדש דוד ליישב קושייתו, דצ"ל דשאני 'עומר שיש בו סאתים' שיש לו חשיבות מצד עצמו ולכן אינו נשכח אפי' אם השדה כולה הוי עומרים שיש בהם סאתים, והרי זה כמו ששנינו לקמן במשנה פ"ז מ"א דר' יוסי אמר דכהיום לאחר החורבן שאין מצוים הרבה זיתים, אין שכחה כלל לזיתים, דמתוך חשיבותן תמיד יזכר בהם אח"כ.

'שני עומרים ובהם סאתים ר"ג אומר לבעה"ב
וחכמים אומרים לעניים וכו'

ד] במשנה ראשונה ובתורת זרעים הקשו על עיקר דברי ר"ג, דהא שפיר ענו לו חכמים דרק עומר שיש בו בעצמו סאתים הוא כגדיש, אבל שני עומרים נפרדים שבכל אחד יש פחות מסאתים לא הוי כגדיש.

ובתורת זרעים כתב לבאר דר"ג סבר דהא דעומר שיש בו סאתים אינו שכחה אינו דין בעומר עצמו דכשיש בו סאתים אין לו דין 'עומר', אלא באמת סאתים הוי שיעור בשכחה, דרק עד סאתים יש שכחה שזה שיעור עומר ולא יותר דהוי כבר שיעור גדיש, וביאור הדברים הוא, דהכלל הוא שאנשים לא שוכחים שיעור גדול כזה של תבואה וליכא נפקותא אם שיעור זה מכונס בעומר אחד או בב' עומרים, וזהו דקאמר ר"ג לחכמים 'ומה אם בזמן שהוא עומר אחד ובו סאתים ושכחו, אינו שכחה, שני עומרים ובהם סאתים אינו דין שלא יהא שכחה', דהיינו דאם בעומר אחד שיש בו סאתים אינו שכחה מפני ריבוי התבואה ק"ו בב' עומרים דאיכא גם 'ריבוי עומרים' וגם 'ריבוי תבואה' ק"ו שאינה שכחה.

וכתב התורת זרעים דלפי"ז לשיטת ר"ג אפילו אם שכח ב' עומרים רחוקים זה מזה ובשניהם יחדיו יש סאתים ג"כ לא הוי שכחה דאין צורך להחשיבם כאחד, ולפי"ז יתבאר דחכמים דפליגי על ר"ג ס"ל, דרק עומר אחד גדול בשיעור סאתים, הוא אינו נשכח מדעת בני אדם, אבל עומרים קטנים נשכחים מדעת בני אדם אע"פ שיש בהם הרבה תבואה.